

Popis:

Někdejší typické spojení domu s prostory, kde se provozovala řemeslná živnost, je dnes již téměř raritou. Venkovský dům č. p. 26 spojuje v sobě prostory obytné, pilníkářskou dílnu a kovárnu s dosud zachovanými částmi vybavení.

Podrobný popis:

Dům je přízemní volně stojící stavba. Její roubená část je "v kožichu", tedy omítaná hliněnou směsí s různými příměsmi slámy apod., na závěr jsou pak obvodové stěny líčeny vápnem, tak bylo dřevo lépe chráněno před drsnými klimatickými podmínkami a dřevokaznými škůdci. Hlavní štít domu je orientován k jihu, trojúhelníková lomenice je ve vrcholu bedněna svisle, její ostatní části jsou členěny na šest polí, v nichž se objevují střídavě nakoso a šikmo kladená prkna a latě, takže uprostřed vzniká obrazec kosočtverce a ve spodní partii skládané "stromečky", plocha je pročleněna čtyřmi větracími otvory ve tvaru čtyřlístku. Štít je ve spodní části zakončen výraznou podlomenicí. Sedlová střecha je na východní straně prodloužena a kryje dřevěnou předsíň, tzv. "barák", která je pro zdejší lokalitu velmi typickou. Na jižní straně dosedá k domu drobná svisle bedněná kolna krytá pultovou střechou.

Profese kováře byla pro venkov velice důležitá. V kovárně se ostřílo zemědělské nářadí, zhotovovaly se potřebné součásti vozů, kovaly se podkovy pro tažný dobytek, vyráběly se různé zámky a kování dveří, vrat a oken, či různé doplňky k technickým stavbám jako okování hřídelí vodních kol atd. Osoba kováře byla ve vesnici velice vážená. V souvislosti s umem podrobit si živel ohně byl spojován s pekelnými mocnostmi, postava kováře se objevuje v mnoha tradovaných pověstech i písních, byl považován za moudrého rádce. Kovárna se tak v mnoha případech stávala centrem společenského ruchu, kde se scházeli muži z vesnice a debatovali o různých problémech. Objekty kovárny byly stavěny často v centrální části obce, buď jako samostatně stojící budovy nebo jako součást obytného domu. Z požárně bezpečnostních důvodů byly časem, zejména od konce 18. století, odsouvány na okraj obce nejlépe k nějakému vodnímu zdroji. Dílna kováře byla vybavena otevřenou výhni, měchy a dalším potřebným nářadím. Před kovárnou byl často uzpůsoben prostor ke kování dobytka. Kovárny byly původně stavěny zejména roubené, později z nespalných materiálů, tedy kamenné a cihelné. Součástí domu č. p. 26 v Křižánkách byla také pilníkářská dílna. Toto řemeslo bylo ve zdejší kraji velice rozšířené, v Křižánkách se výrobou pilníků zabývalo hned několik rodin. Mezi nejznámější patřila rodina Otavů z Českých Křižánek. Mistr Otava založil výrobu ve své dílně na konci 19. století, nejprve umístil výrobu do bývalé komory, ručně pak vyráběl pilníky řadu let. V roce 1913 pak došlo k rozšíření a zároveň modernizaci dílny, ve které byla již umístěna bruska na mechanický pohon. Tato výroba zanikla po roce 1950. Zařízení, jako ukázka tradiční řemeslné výroby, je dnes umístěno v expozici v domě č. p. 318 v Betlému u Hlinska.

Region: Novoměstsko a Ždársko

Město: Křižánky

URL:

Zpřístupnění: nepřístupné

Bezbariérový přístup: nedefinováno

GPS: 49°41'15.764"N, 16°3'51.456"E

Mapa: <http://maps.google.com/maps?q=49.6877122,16.0642933&z=12>

Obrázky:

